

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

(Cilt/Volume: 6, Sayı/Issue: 2, Ağustos/August 2022)

Halit BİLTEKİN

Dr. Öğr. Üyesi, Anadolu
Üniversitesi
hbiltekin@anadolu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0002-7263-5211>

Gelibolulu Mustafa Âli'nin *Mihr ü Mâh* Adlı Mesnevisinin Yeni Bir Nüshası Üzerine

*On a New Copy of the Masnavi "Mihr ü Mâh" of Mustafa
Âli from Gallipoli*

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 31.07.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 25.08.2022

Yayın Tarihi/Published: 30.08.2022

Atıf/Citation

Biltekin, H. (2022). Gelibolulu Mustafa Âli'nin *Mihr ü Mâh* Adlı Mesnevisinin Yeni Bir Nüshası Üzerine. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 6 (2), 532-556. <https://doi.org/10.34083/akaded.1151990>

Biltekin, H. (2022). On a New Copy of the Masnavi "Mihr ü Mâh" of Mustafa Âli from Gallipoli. *Journal of Academic Language and Literature*, 6 (2), 532-556. <https://doi.org/10.34083/akaded.1151990>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Tenkitletli metin hazırlamak, klasik Türk edebiyatının temel amaçlarından biridir. Bunun için ele alınan eserin tüm nüshalarına erişmek gerekir. Tüm nüshalara erişilebilse dahi çalışma bittikten sonra yeni bir nüshanın çıkması her zaman muhtemel durumlardan biridir. Günümüzde teknolojinin gelişmesi, iletişim olanakların çoğalması bilgi alışverişini artırmıştır. Birçok yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerinin dijital ortama geçmesi de bu bilgi ve veri akışını hızlandırmıştır. Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi'nde Ms. Gabelentz 76 numarada kayıtlı yazarı belli olmayan bir *Kıssa-i Mihr ü Mâh* adlı eser bulunmaktadır. Bu eser, Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Mihr ü Mâh* adlı mesnevisidir. Bir başka deyişle bugüne kadar üç nüshası bilinen *Mihr ü Mâh* adlı mesnevinin dördüncü nüshasıdır. Kanunî'nin şehzadesi Selim'e sunulan *Mihr ü Mâh* Gelibolulu Mustafa Âlî'nin ilk yazdığı eserdir. Alegorik bir mesnevi olan eserde Mihr ile Mah'ın aşkı anlatılmaktadır. Bu yazıda *Mihr ü Mâh* mesnevisinin Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi'nde yeni tespit edilen bir nüshası tanıtılacak ve diğer nüshalardan farklı yönleri ortaya konulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Gelibolulu Âlî, *Mihr ü Mâh*, mesnevi, yeni nüsha.

Abstract

*Writing critiques is a key objective of classical Turkish literature studies. Putting a critique requires the researcher to access all known manuscripts of the text they are surveying. That noted, there's always the possibility of unknown manuscripts being discovered in the process. Advances both in technology and in how we communicate have only improved those odds more than ever. Libraries the world over are adding to that as they gradually digitalize their archives. We have stumbled across a – until now unknown – copy of Gelibolulu Mustafa Âlî's *Kıssa-i Mihr ü Mâh* at the Universitätsbibliothek Leipzig (Leipzig University Library)'s Ms. Gabelentz collection – adding to three already known manuscripts, and even if it lacks the author's signature. Presented as a gift to Sultan Suleiman the Magnificent son Selim, *Mihr ü Mâh* is Mustafa's first ever-published work – an allegorical mesnevi that talks about a love affair between Mihr and Mah. This study will introduce the Leipzig manuscript and examine how it differs from its sister copies.*

Key words: Âlî, *Mihr ü Mâh*, masnavi, new copy, Leipzig University Library.

Giriş

Bir eserin tenkitli metnini hazırlamak, klasik Türk edebiyatının ana çalışmalarından biridir. Bu çalışmaların temelindeki amaç, tek nüshaya dayanmayan bir eserin, bilinen tüm nüshaları arasında mukayese ve seçim yapılarak, hatalar düzeltilerek yeniden metnini kurmak veya en doğru metnini oluşturmaktır (Polat, 2008, s. 12).

Tenkitli metin çalışmalarında varlığı bilindiği hâlde çeşitli şartlar nedeniyle ulaşılamayan nüshalar, kütüphane kataloglarında yapılan yanlış ve eksik bilgi kayıtları sebebiyle gözden kaçmış nüshalar veya hiç kütüphane kayıtlarına girmemiş, gün yüzüne çıkmamış nüshaların bulunması her zaman ihtimal dâhilindedir. Böyle nüshaların bulunması bu tür çalışmaların en sıkıntılı tarafıdır.

Son yıllarda teknolojik alanda yaşanan gelişme ve bu gelişmeye paralel olarak yurt içi ve dışı kütüphanelerin kataloglarının ve materyallerinin dijital ortama aktarılması bilgi ve veri akışını hızlandırmıştır. Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi, Vatikan Kütüphanesi ve Bibliothek National gibi Türkçe yazmaların bulunduğu kütüphane kataloglarının internet ortamında taranabilmesi ve kütüphanede bulunan materyalin dijital ortamda okuyucuların bilgisine sunulması, bu taramadan çıkacak olan yeni eserler veya nüshalara kolay bir şekilde erişebilme imkânı sağlamıştır.¹

Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi'nde Ms. Gabelentz 76 numarada yazarı bilinmeyen *Kıssa-i Mihr ü Mâh* adlı bir yazma eser bulunmaktadır. Kütüphane kayıtlarına yazarı bilinmiyor şeklinde yanlış kaydedilen bu yazma eser, aslında bilinen üç nüshasının karşılaştırılmasıyla tenkitli metni hazırlanan Gelibolulu Mustafa Âli'nin *Mihr ü Mâh* adlı mesnevisinin gün yüzüne çıkmamış yeni bir nüshasıdır. Burada *Mihr ü Mâh* mesnevisinin yeni nüshası tanıtılacaktır.

1. Gelibolulu Mustafa Âli

Gelibolulu Mustafa Âli (ö.1600) 16. yüzyılda en çok eser vermiş şair ve nasirlerinden birisidir. Çocukluğunda iyi bir eğitim alarak yaşlılarının önüne geçmiştir. Eğitimini bitirdikten sonra Kanunî (ö.1566)'nin şehzadesi Selim (ö.1576)'in maiyetine girerek onunla Konya, Manisa ve Kütahya sancaklarında görev yapmıştır. 1563 yılında şehzadenin maiyetinden ayrılarak devletin çeşitli kademelerindeki görevlerde bulunmuş; Şam, Mısır, Bosna, Halep, Erzurum'da değişik görevlere

¹ Sevgi, A. (2010). "Tuhfetü'l-uşşâk'ın Yeni Bir Nüshası Üzerine". *Adıyaman Üniversitesi 15-16 Mayıs 2009 Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Tübitak Ankara.; Nalbat, M. (2020). "Çeng-nâme'nin Yeni Bir Nüshası Münasebetiyle". *Turkish Studies – Language and Literature*, 15 (4), 1977-1992.

<https://dx.doi.org/10.47845/TurkishStudies.45940>

atanmıştır. Son görevi olan Cidde sancak beyliği görevinde iken vefat etmiştir (İsen&Aksoyak 2021).

16. yüzyılın en velud şairlerden biri olan Âlî, çok sayıda farklı türlerde eserler kaleme almıştır. Bazı önemli eserleri şunlardır: *Mihr ü Mâh*, *Câmi'ü'l-Buhûr Der-Mecâlis-i Sûr*, *Divan*, *Kühû'l-Ahbâr*, *Menâkıb-ı Hünverân*²...

2. *Mihr ü Mâh* Mesnevisi

Gelibolulu Mustafa Âlî tarafından kaleme alınan ve Mihr ile Mâh arasında geçen aşkı anlatan allegorik bir mesnevidir. Âlî, ilk eseri olan mesneviyi 968 veya 969 tarihinde tamamlamış ve Kanunî'nin şehzadesi Selim'e sunmuştur. "fe'ilâtün mefâ'ilün fe'ilün" aruz kalıbıyla yazılan *Mihr ü Mâh* mesnevisi, bugün bilinen nüshalara göre 1173 beyittir (İçli, 2017, s. 4)

2.1. *Mihr ü Mâh* Mesnevisinin Nüshaları Üzerine Söylenenler

Mihr ü Mâh üzerine yapılan çalışmalardan çıkan bilgilere göre bu eserin günümüze kadar ikisi Türkiye kütüphanelerinde birisi de İngiltere'de British Museum kütüphanesi'nde olmak üzere üç nüshası bulunmaktadır. Bu nüshalardan ilki British

²Âlî ve eserleri hakkında bkz: İsen, M./Aksoyak, İ. (2020). *Âlî/Çeşmi, Gelibolulu Mustafa*. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa> (Erişim Tarihi: 20.07.2022); Aksoyak, İ. (1996). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Gelibolu şehrengizi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (3), 157-176; Aksoyak, İ. H. (1997). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Gül-i Sad-Bergi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (4), 163-175; Aksoyak, İ. H. (1997). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Sadef-i Sad-Güher adlı antolojisinin ön sözü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (5), 287; Aksoyak, İ. H. (1999). *Gelibolulu Mustafa Âlî ve divanlarının tenkitli metni* (Tez No. 87517) [Doktora tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi]. YÖK Tez merkezi. Aksoyak, İ. H. (2000). Gelibolulu Mustafa Âlî hakkında yeni bilgiler. *Tarih ve Toplum*, XXXIV (200), 25-28; Aksoyak, İ. H. (2000). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Divanlarından Vâridâtü'l-Enika'nın Neşri Üzerine. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (9), 223-236; Aksoyak, İ. H. (2003). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Mihr ü Vefâ Mesnevisi. *Diriözler Armağanı*, 45-7; Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2003). *Gelibolulu Mustafa Âlî Tuhfetü'l-Uşşâk*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/57634.gelibolulu-mustafa-ali-tuhfetu39l-ussakpdf.pdf?0>; Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2006). *Gelibolulu Mustafa Âlî'nin divanları (Divan-I)*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations; Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2006). *Gelibolulu Mustafa Âlî'nin divanları (Divan-II)*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations; Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2006). *Gelibolulu Mustafa Âlî'nin divanları (Divan-III)*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations; Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2007). *Gelibolulu Mustafa Âlî: Menşeu'l-İnşâ*. Aksoyak, İ. H. (2009). Gelibolulu Mustafa Âlî 'nin Kühû'l-Ahbar'daki şiir eleştirmenliği-Poetry Criticism of Mustafa Âlî From Gallipoli. *Journal of Turkish Studies. Cem Dilçin Armağanı*, 33-64; Aksoyak, İ. H. (2010). Bir mizaç şairinin acem lisanıyla imtihanı: Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Mecmaulbahreyn'i. *Adıyaman Üniversitesi, Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*. 19-43.

Museum Or. 7475’de, ikincisi Süleymaniye Kütüphanesi İsmihan Sultan No: 342’de, üçüncüsü ise Kütahya Tavşanlı-Zeytinoğlu Kütüphanesi 43 Ze 587’de kayıtlı olan nüshalardır.

Mihr ü Mâh mesnevisinin nüshaları hakkında bilgi bulunan ilk çalışma, Elazaar Birnbaum tarafından yapılmıştır. Birnbaum 1960 yılında yayımladığı “*Notes And Communications, The Date of Âli’s Turkish Mesnevi Mihr ü Mâh*” adlı çalışmasında British Museum’daki nüshanın *Mihr ü Mâh*’in tek nüshası olduğunu ve Türkiye kitaplıklarında başka bir nüsha bulunmadığını ifade etmiştir (İçli, 2009, s. 66’dan naklen).

Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki nüshadan ilk bahseden Atsız’dır. Atsız, Âli’nin ilk eseri olan *Mihr ü Mâh*’in sadece Süleymaniye İsmihan Sultan No:342 kayıtlı nüshasını tanıtmıştır (Atsız, 1968, s. 33).

Meliha Anbarcıoğlu, “Türk ve İran Edebiyatlarında *Mihr ü Mâh* ve *Mihr ü Müşteri* Mesnevileri” adlı yazısında Âli’nin *Mihr ü Mâh*’ı ile ilgili verdiği bilgiler arasında eserin Süleymaniye ve British Museum’da iki nüshasının bulunduğunu söylemiştir (Anbarcıoğlu, 1983, s. 1181).

1983 yılında *Mihr ü Mâh* mesnevisi üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlayan Zeynep Sabuncu, eserin biri Süleymaniye Kütüphanesi, İsmihan Sultan ve biri British Museum’da olmak üzere iki nüshasının bulunduğu ve hazırlanan *Mihr ü Mâh* mesnevisi metninin Süleymaniye Kütüphanesi İsmihan Sultan nüshasına dayandırılarak hazırladığını şöyle belirtmiştir:

“*Mihr ü Mâh* mesnevisinin Türkiye kütüphanelerinde şimdiye dek rastlanan tek nüshası Süleymaniye Kütüphanesi, İsmihan Sultan, 342’de kayıtlı yazmadır. Bu eserin bir nüshasının da British Library. Or.7475 bulunduğu bilinmektedir.

Çevriyazılı metin, Süleymaniye Kütüphanesi’ndeki nüshaya göre hazırlanmıştır.” (Sabuncu, 1983, 18)

Ömer Faruk Akün’ün *TDV İslâm Ansiklopesi*’ndeki “Âli Mustafa Efendi” maddesinin “Edebî Yönü” başlıklı yazısında eserin Süleymaniye Kütüphanesi İsmihan Sultan ve British Museum’da bulunan iki nüshası olduğu bildirilmektedir (Akün, 1989, 418).

Âli’nin *Riyâzü’s-Sâlikîn* adlı mesnevisini yayımlayan Mehmet Arslan ve İsmail Hakkı Aksoyak, bu çalışmalarında *Mihr ü Mâh* mesnevisi ile ilgili verdikleri bilgiler arasında eserin Süleymaniye Kütüphanesi İsmihan Sultan ve British Museum’da bulunan iki nüshasının bulunduğunu ifade etmişlerdir. (Arslan M.&Aksoyak İ. H., 1998).

Mihr ü Mâh mesnevisinin üçüncü nüshasını gün yüzüne çıkaran araştırmacı ise Zeynep Sabuncu'dur. Sabuncu, "Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Mihr ü Mâh* Mesnevisi" başlıklı yazısında Kütahya Zeytinolu Kütüphanesi No: 43 Ze 587'de kayıtlı bir nüshasının da varlığını ilim âlemine tanıtmıştır (Sabuncu, 2000.)

2009 yılında Gelibolulu Âlî'nin *Mihr ü Mâh* mesnevisi üzerine bir doktora çalışması yapan Ahmet İçli, eserin üç nüshasının bulunduğunu şöyle ifade etmiştir:

"*Mihr ü Mâh* mesnevisinin elimizdeki nüshalara göre, beyit sayısı 1173'tür. Bugüne kadar eserin üç nüshasının olduğu bilinmektedir. Türkiye'deki kütüphanelerde olanlardan biri İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi İsmihan Sultan 342'de, diğeri ise Kütahya-Tavşanlı Zeytinolu Kütüphanesinde 43 Ze 587'de kayıtlıdır. Yurt dışındaki nüsha ise Londra British Museum'da Or. 7475'te kayıtlıdır." (İçli, 2009, s.64)

Zeynep Sabuncu, 2011 yılında yayımladığı *Gelibolulu Mustafa Âlî, Mihr ü Mâh* adlı çalışmasında mesnevinin bilinen üç nüshası olduğunu tekrarlamış ve bu nüshaların özelliklerini verdikten sonra, eserin bu üç nüshaya göre hazırlanmış karşılaştırmalı metnini üç nüshanın faksimilesi ile beraber yayımlamıştır (Sabuncu, 2011, s. 74-78).

Prof. Dr. Ahmet İçli'nin 2017'de Kültür Bakanlığı e-kitap projesi kapsamında hazırladığı Gelibolulu Mustafa Âlî *Mihr ü Mâh* adlı e-kitapta yine eserin üç nüshası bulunduğu bilgisi verilmiştir (İçli, 2017, s. 4-5). Çalışmada eserin üç nüshasının karşılaştırılmasıyla oluşturulmuş tenkitli metnine de yer verilmiştir.

Ahmet İçli, Yesevi Üniversitesi'nce hazırlanan Türk Edebiyatında Eserler Sözlüğü projesi kapsamında hazırladığı *Mihr ü Mâh* adlı maddede yine eserin üç nüshası bulunduğunu yinelemiştir (İçli, 2022)

3. *Mihr ü Mâh* Mesnevisinin Yeni Nüshası (Leipzig Nüshası)

Leipzig Üniversite Kütüphanesi'nde Ms. Gabelentz 76 numarada kayıtlı yazarı belli olmayan bir *Kıssa-i Mihr ü Mâh* yazması bulunmaktadır. Eser incelendiğinde bu yazma nüshanın, yazarı bilinmeyen bir *Kıssa-i Mihr ü Mâh* hikayesi değil, Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Mihr ü Mâh* mesnevisinin yeni bir nüshası olduğu anlaşılmıştır. Zaten eserin aşağıda verilen

Oldı târihi güşuma ilhâm
'Âliyâ Mihr ile Meh oldı tamâm (50a)

son beytine göre başka bir sonuç çıkması da mümkün görünmemektedir.

3.1. Nüsha Özellikleri

Bulunduğu Yer: Leipzig Üniversitesi Kütüphanesi.

Kayıt No: Ms. Gabelentz 76

Kitap Adı: *Kıssa-i Mihr ü Mâh*

Yazmanın Fiziki Yapısı: Kahverengi deri kaplı, filigranlı kağıt,

Boyutlar: 20,2x12,3

Metin boyutu: 13,7x7,4

Satır Sayısı:13

Yazı türü: Nestalik

Mürekkep: Siyah, Kırmızı,

Başlangıç: Ey güşâyende-i memâlik-i cüd

Pâdişâh-ı ‘asâkir-i mevcüd

Son: Oldı târihi güşuma ilhâm

‘Âliyâ Mihr ile Meh oldı tamâm

Müstensih: Oşmân-ı Surratî/Sarratî/Sirâtî

İstinsah Tarihi: 987/1579-1580

Kayıttaki bilgilere bakıldığında bu yazmanın yazarı belli değildir. Eserin başlıkları kırmızı, metin siyah mürekkeple yazılmıştır. Yazma 987/1579-80’de istinsah edilmiş ve müstensihisi Osmân-ı Surratî/Sarratî/Sirâtî’dir. Bu yazmanın bir özelliği de 10 adet minyatür ihtiva etmesidir.

3.2. Nüşanın Ketebe Kaydı

Yazmanın ketebe kaydı “Ketebetü’l-fakîr ‘Osmân-ı Serâyî³ Ya ‘nî Nakķaş Mânî bende-i Mîr Hüseyn bin Malkoç” olarak kayıtlıdır. Ketebeden müstensihin adının Osmân-ı Serâyî olduğu, Mânî mahlasını kullandığı ve Malkoçoğlu Emir Hüseyn’in himayesinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Yapılan kaynak taramasında ne Osmân-ı Serâyî ne Nakķaş Mânî ne de Mîr Hüseyn bin Malkoç hakkında bilgi bulunmuştur.

“Acaba bu Osmân-ı Serâyî, 16. yüzyılda yaşamış, II. Selim ve III. Murat (ö.1595) döneminde şöhret kazanmış, Osmanlı minyatürünün klasik üslubunu oluşturan en önemli sanatçılarından biri olan (Atasoy, 1999, s. 213) ve Gelibolulu Mustafa Âlî’nin *Menâkıb-ı Hünerverân* adlı eserinde “Musavvir-i pâk-iz’ân, üstâd” şeklinde övdüğü (Gelibolulu Mustafa Âlî: 1926, s.68) Nakķaş Osman mıdır? Eğer müstensih Nakķaş

³ Kütüphane kayıtlarında bu kelime Surratî/Sarratî/Sirâtî okunmuştur.

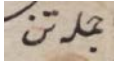
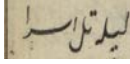
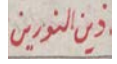
Osman ise nüshada bulunan 10 adet minyatür de onun mudur?" gibi sorulara cevap verecek bilgi, ne kaynaklarda ne de yeni nüshada bulunmaktadır.

Ayrıca yazmanın sonunda müstensihin aşağıdaki gazeli de kayıtlıdır:

Hicrîüñ gâmında cânâ eşküm şarâba döndi
Tennûr-ı sînem içre bağrum kebâba döndi
Bezm içre sensiz ey mâh efgân u nâlem artar
İñler bu dil dem-â-dem sînem rebâba döndi
Ebr-i gamuñ düşelden başuma ey habîbüm
Seyl oldı eşk-i çeşmüm didem habâba döndi
Hasret çerisi yıkdı dil mülkini ser-â-ser
Ta'mîre kâbil olmaz maḥz-ı ḥarâba döndi
Ḥâk-i rehine yâruñ düşdüm çü mest ü ḥayrân
Mânî yüzün sürürken vechi türâba döndi

3.3. Leipzig Nüshasında Görülen Bazı İmla Özellikleri

Leipzig nüshasında dönemin imlasına uygun bir biçimde yazılmıştır⁴. Böyle olmakla birlikte Leipzig nüshasında görülen bazı kelime ve Arapça-Farsça tamlamaların yazımında değişik imlalarla da karşılaşmaktadır:

1a'da Arapça **cümleten** yazımı ; 3a'da **leyletü'l-isrâ** tamlaması ; 5b'de yine Arapça **zi'n-nûreyn** tamlaması şeklinde okunuşlar dikkate alınarak yazılmıştır.

Farsça tamlamaların yazımında da farklılıklar vardır: Farsça kurallı tamlamalarda muzafın sonu ünsüz harfle biten tamlamalarda tamlamayı belirtecek bir harf veya işaret kullanılmaz (Develi: 2008). Nüshada bu kuralı bozacak birçok yer vardır. Yani iki kelimenin tamlamalı oldukları, kelimeler arasına bir “ye” veya “vav” harfi konularak yazılmıştır:

⁴ Dönemin imlası ve dil özellikleri için bkz.: Faruk K. Timurtaş, *Eski Türkiye Türkçesi*. Kapı Yayınları. 2019; Muhammet Yelten, *Eski Anadolu Türkçesi*. Hiperlink. 2019; Gürer Gülsevin- Erdoğan Boz, *Eski Anadolu Türkçesi*. Gazi Kitabevi. 2004...

Müstensihin “خ” harfi yerine “ح”, “ذ” harfi yerine “ز” harfi ile yazması süreklilik göstermektedir:

“خ” harfi yerine “ح”	Leipzig'deki İmla	“ذ” yerine “ز”	Leipzig'deki İmla
1b, 2. beyit چرخ	چرح	1b 5.beyit ذره	زره
1b, başlık بخشایش	بخشایش	2a, 9. beyit ذات	زات
2a, 9. beyit کارخانه	کارانه	9b, 200. beyit ذوق	زوق
2a, 13.beyit دخی	دحی		
2a, 13.beyit خلق	حلخ		

Bazı kelimelerde yapılan imla değişikliği ise süreklilik kazanmamıştır.

Kelime	Leipzig'deki İmla
1b'de شاه kelimesi	شاح
16a'da “egnine” kelimesi	اینینه
14 a'da “سایه” kelimesi	صایه
21a, 22a'daki “نعره” kelimesi	ناره
28a'da “افق” kelimesi	اوفق

3.4. Leipzig Nüshasının Diğer Nüshalarla Olan Farklılıkları

Diğer nüshalarda bulunup Leipzig nüshasında bulunmayan beyitler⁵:

⁵ Burada verilen beyit numaraları şu çalışmadan alınmıştır: (İçli, 2017). *Mihr ü Mâh*. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü. (e-kitap). <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56080.mihir-u-mahpdf.pdf?0>

24, 141, 142, 146, 149, 153, 154, 200, 252, 259, 264, 279, 284, 330, 366, 392, 403, 461, 470, 472, 574, 632, 672, 685, 686, 1023, 1024, 1119. Beyitler.

Diğer nüshalarda bulunup Leipzig nüshasında bulunmayan mısralar:

63. beyit 2. mısra, 402 beyit 2. mısra; 404 beyit 1. mısra

Leipzig nüshasında, diğer nüshalarda bulunan beyit ve mısraların yerine yazılanlar ise şunlardır:

İÇLİ 2017	LEİPZİG
253. beyit yerine :	Ya 'nî var idi bir perî-peyker Hüsniye bir nazâr meh-i enver
310. beyit 2. mısra yerine:	İ'timâd eylerem aña bî-şek
420. beyit 2. mısra yerine:	Kara yer içre pây-mâl eyler
471. beyit 2. mısra yerine:	Bildürür 'aşkile kemâlin aña
710. beyit 2. mısra yerine:	Dürr-i meknûn-ı kelâmı söyler iken
870. beyit 2. mısra yerine:	Zehr ider aşunı nite ki felek

3.5. Nüshalardaki başlıkların karşılaştırması:

Başlık 1

Mebde'-i Tevhîd-i İlahî ve Menşe'-i Tahmîd-i nâ-mütenâhî⁶

Der-Çüzide-i Bahşâyîş-i İlahî ve Zübde-i Eltâf-ı Nâ-mütenâhî (Leipzig)

Başlık 2

Der-Bahşâyîş-i Yezdân ve Âsâyîş-i Kevn ü Mekân

Der-Hakâyîk-ı Merâtib-i Tahmîd ve Dekâyîk-ı Menâkıb-ı Tevhîd (Leipzig)

Başlık 3

⁶ Başlıklar (İçli, 2017)'den alınmıştır

Der-Na‘t-i Resûl-i A‘zam ve Nebiyy-i Mükerrerem Muḥammedü'l-‘Arabî Şalla’llāhu ‘aleyhi vesellem

Fî-Na‘ti Seyyidi'l-evliyâ ve Seyyidi'l-aşfiyâ Muḥammed şalla’llahu ‘aleyhi vesellem (Leipzig)

Başlık 4

Der-Mi‘râc u Mu‘cizât-ı Seyyidü’s-sādât

Fî-Ba‘zî'l-mu‘cizât Seyyidü’s-sādât (Leipzig)

Başlık 5

Der-na‘t-i Zübdet-i Erbâbü't-taḥkîk Ve't-tedkîk Ebû Bekri's-şiddîk

Fî-Na‘ti Ebû Bekr Şiddîk Raḍiya’llahu ‘anhu (Leipzig)

Başlık 6

Der-na‘t-i İmâmü'l-mü'minîn ‘Ömer ibnü'l-Ḥaṭṭâb Raḍiya’llāhu ‘anhu

Fî-Na‘ti İmâmu Zübdeti'l-ḥaṭṭâb ‘Ömer bin Ḥaṭṭâb Raḍiya’llahu ‘anhu (Leipzig)

Başlık 7

Der-Na‘t-i Câmi‘ü'l-Ḳur‘ân ve Şâhibü'l-‘irfân ‘Oşmân bin ‘Affân

Fi-Na‘ti İmâmu mücmi‘i’s-şemseyn ‘Oşmân Zi’n-nüreyn raḍiya’llahu ‘anhu (Leipzig)

Başlık 8

Der-Na‘t-i Esedu’llâhi'l-gâlib ‘Alî bin Ebî Tâlib

Fî-Na‘ti İmâmu Esedi’llâhi'l-gâlib ‘Alî Ebü Tâlib raḍiya’llahu ‘anhu (Leipzig)

Başlık 9

Der-Medâyiḥ-i Neḳâve-i Pâdişâhân ve Güzide-i Âl-i ‘Oşmân Ḳurret-i ‘Ayn-ı Pâdişâh-ı Zamân Nevîn-i ‘Aşr Ḥazret-i Şulṭân Selim Ḥân

Der-Na‘t-i Nûr-ı Dîde-i Sulṭânü’s-selâṭin Ya‘nî Selim Ḥan Ḥazretleri Ḳaddesa’llāhu sırrehu (Leipzig)

Başlık 10

(İçli, 2017)’de yok.

Medḥ (Leipzig)

Başlık 11

Fi'l-münâcât ilâ-ķâđiyi'l-ĥâcât

Fî-münâcâtî'l-ķâđiyi'l-ĥâcât celle celâlehu (Leipzig)

Başlık 12

Der-Sebeb-i Te'lif-i Kitâb ve Mucib-i Taşnif-i Belâgat-nişâb Çünân ki Vâkı'-ı Hâl
Aĥsen-İ Maķâl-i Geşte Bûd

Sebeb-i te'lif-i kitâb (Leipzig)

Başlık 13

Bu Dâstân-ı Dil-sitân u 'İbret-nümûn ve Efsâne-i Cân-güdâz u pür-füsûnuñ
Mebde'-i Ĥikmet-engîz ve İnşâ'-ı Nikât-âmîzidir

Ķâle ba'zî 'ârifini'l-'aşķ ve cevher-i Rabbânî (Leipzig)

Başlık 14

(İçli, 2017)'de yok.

Ķışşa-i Mihr ü Mâhuñ Dâstân-ı Dil-güşânunñ Mebde'idür (Leipzig)

Başlık 15

Gazel-i Münâsib-i Hâl

Gazel (Leipzig)

Başlık 16

'Aşķ Āteşi Mâh'a Te'sîr İdüp Günden Güne Zârîr olduğı 'Āķîbet Mihr'i Ĥaķķ'a
Benüm Ĥâlûmî Ĥabîr İt Diyü Niyâz Ķılduđıdur

'Aşķ Āteşi Mâh'a Te'sîr İdüp Günden Güne Ziyâd u Terâķķide olduğıdur
(Leipzig)

Başlık 17

Bî-niyâza Niyâz

Leipzig'de yok

Başlık 18

Mâh-ı Bâ-Çârenünñ Ĥâceti Revâ Olduğı ve Tebdîl-i şûretle Ġarba Giderken Mihr-
i 'Ālî-şâna Buluşup 'Arz-ı Ĥâl Ķılduđı Mihrünñ Daĥı Derûmı Merĥamet Nûrî
Tolduđıdur Ki Zîkr Olinur

Mâh-ı Bî-çârenünñ Ĥâceti Revâ olduğıdur ve Mihr-i 'Ālî-şân Tebdîl İdüp Ġarb
Diyârına Giderken Buluşup 'Arz-ı Ĥâl Ķılduđıdur (Leipzig)

Başlık 19

Gazel

Gazel (Leipzig)

Başlık 20

Mâh-i Şeb-gîri Hüsûf-nâm Bir ‘Ases Tütup Âstâne-i Bircîs’e Getürdüğü Bircîs Dağı Anuñ Hâlin Mihr-i ‘Âli-şâna Bildürüp Nür-ı Şefkâtime Mazhar Düşüp Rehâ İtdürdügidür

Mâh-i Şeb-gîri Hüsûf-nâm Bir ‘Ases Tütup Âstâne-i Bircîs’e İltüp Mâh Dağı Bircîs’e Zârilığıla İ‘lâm-ı Hâl İtdügidür (Leipzig)

Başlık 21

Su’âl ü Cevâb

Leipzig’de yok

Başlık 22

Bircîs Mihr-i ‘Âli-Şâna Minnet İdüp Mihr Dağı Aña İhsân İtdügidür.

Pîr Bircîs Mihr-i ‘Âli-Şâna Mâh İçün Minnet İdüp Taleb-i Vuşlat İtdügidür (Leipzig)

Başlık 23

Mâh-ı Bî-çâre Emr-i Şâha İmtişâl İdüp Zâr u Nâlân Şehrden Hürüc İdüp Bî-nâm u Nişân Olduğudur.

Mâh-ı Bî-çâre Emr-i Şâha İmtişâl İdüp Zâr u Nâlân Şehrden Hürüc İdüp Bî-nâm u nişân olduğudur. (Leipzig)

Başlık 24

Gazel

Gazel (Leipzig)

Başlık 25

Mâhuñ Şubh-ı Şâdıka Niyâzı Dağı Mihr’den ‘Afv Taleb İtdügidür

Mâh-ı Bî-çârenün Şubh-ı Şâdıq’a Sûz u Güdâzile Niyâzı Ol Dağı Mihr-i ‘Âli-şâna ‘Afv Ricâsıyla Minnet İtdügidür (Leipzig)

Başlık 26

Mâh-ı Bî-çâre Şubh-ı Şâdık'ın Niyâzı Sebebi İle Şehre Girüp Gaybâne Vâsıl Olup Şâd u Hândân Olduğudur

Mâh-ı Bî-çâre Şubh-ı Şâdık'ın Ricâsı Sebebiyle Yine Şehre Girüp Mihr-i 'Âlî-şâna Vâsıl Olup Şâd u Hândân Olduğudur (Leipzig)

Başlık 27

Gazel

Gazel (Leipzig)

Başlık 28

Şikâyet-i Min-Çarh

Zerre-i Nâ-çiz Mihr-i 'Âlî-şâna 'Âşık Olduğu Mâh-ı Bî-çârenün Ol Ğuşşa ile Kâmeti Dü-tâ Olduğudur (Leipzig)

Başlık 29

Beyâz-ı Şahîh

Leipzig'de yok.

Başlık 30

(İçli, 2017)'de yok.

Zerre Mâh'ın Hâlinde Haber-dâr Olup Nifâk Şüretin tedbir itdüğüdür (Leipzig)

Başlık 31

Naşîhat

Zerre Mâh-ı Bî-çâreyi Mihr-i 'Âlî-şâna Nifâk Kılduğu Ol Sebebden Aralarında Şikâk Vâkı' olduğudur (Leipzig)

Başlık 32

Sıfat-ı Şeb

Mâh-ı Bî-çâre Mihr-i 'Âlî-şânın İstîgnâsın Görüp Gâh Şeb-i Hicrâna Hîtab ve Gâh Kara Bahtına 'İtâb İtdüğüdür (Leipzig)

Başlık 33

Der-Medh-i Mey-i Nâb

Mâh-ı Âşüfte Meclis Esbâbın İzhâr İdüp Yârânına Keşf-i Râz idüp Anlar Dahı İ'râz İtdükçe Niyâz Kılduğu 'âkıbet Hâk'â Du'a İtdüğüdür (Leipzig)

Başlık 34

Gazel

Gazel (Leipzig)

Başlık 35

Mev'ize

Mâh-ı Bî-çâre Hüdâ-yı Bî-niyâza Cân u Dilden Du'â İdüp Vuşlat-ı Mihr'i Taleb İdüp Ricâ Kılduğudur (Leipzig)

Başlık 36

Münacât

Leipzig'de yok

Başlık 37

Pend

Mâhuñ Hâceti Revâ Olup Emr-i Haqqile Şâh-ı Şitâ Gelüp 'Âlemi Pây-mâl Kılup Dağı Havfdan Mihr ü Mâh 'Âlem-i Yemen'e İrtihâl İdüp Zerri-i Şerir(???) Nâ-murâd Kılduğudur (Leipzig)

Başlık 38

Şıfat-ı Şitâ

Leipzig'de yok

Başlık 39

Mev'ize

Mâh Mihr-i 'Âli-şâna Vâşıl Olup Ğam-ı Hicrânı Ferâmüş İdüp Gâh Pâ-bûs u Gâh O Nâzenîni Der-âğüş İtdügidür. (Leipzig)

Başlık 40

Münacât

Der- Hâtîmetü'l-kitâb (Leipzig)

Başlık 41

Hâtîmetü'l-kitâb

Leipzig'de yok

3.6. Leipzig Nüshasındaki Minyatürler

Birinci minyatür "Münacat" başlığı altında;

Minyatür 1

İkinci minyatür “Kışşa-i Mihr ü Mâhuñ Dâstân-ı Dil-güşânunñ Mebde'idür” başlığı altında;

Minyatür 2

Üçüncü minyatür “Mâh-ı Bî-çârenünñ Hâceti Revâ olduğıdur ve Mihr-i 'Âli-şân Tebdil İdüp Ğarb Diyârına Giderken Buluşup 'Arz-ı Hâl Kıldıuğıdur” başlığı altında;

Minyatür 3

Dördüncü minyatür, “Mâh-i Şeb-giri Hûsûf-nâm Bir ‘Ases Tutup Âstâne-i Bircîs’e İltûp Mâh Dağı Bircîs’e Zârîlîğula İ‘lâm-ı Hâl İtdügidür” başlığı altında;

Minyatür 4

Beşinci minyatür, “Mâh-ı Bî-çârenüñ Şubḥ-ı Şâdıḳ'a Sûz u Güdâzile Niyâzı Ol Daḫı Mihr-i 'Âlî-şâna 'Afv Ricâsıyla Minnet İtdügidür” altında;

Minyatür 5

Altıncı minyatür, “Mâh-ı Bî-çâre Şubḥ-ı Şâdıḳ'ın Ricâsı Sebebiyle Yine Şehre Girüp Mihr-i 'Âlî-şâna Vâşıl Olup Şâd u Ḥandân Olduğudur” başlığı altında;

Minyatür 6

Yedinci minyatür, “Zerre-i Nâ-çiz Mihr-i 'Âlî-şâna 'Aşık Olduğı Mâh-ı Bî-çârenüñ Ol Ğuşşa ile Kâmeti Dü-tâ Olduğudur” başlığı altında;

Minyatür 7

Sekizinci minyatür; “Mâh-ı Âşüfte Meclis Esbâbın İzhâr İdüp Yârânına Keşf-i Râz idüp Anlar Dağı İ’râz İtdükçe Niyâz Kıldığı ‘âkıbet Hâkık’a Du‘â İtdügidür” başlığı altında;

Minyatür 8

Dokuzuncu minyatür, “Mâhuñ Hâceti Revâ Olup Emr-i Haqqile Şâh-ı Şitâ Gelüp ‘Âlemi Pây-mâl Kılup Dağı Havfdan Mihr ü Mâh ‘Âlem-i Yemen’e İrtihâl İdüp Zerrei Şerîr(???) Nâ-murâd Kılduğudur” başlığı altında;

Minyatür 9

Onuncu minyatür, “Mâh Mihr-i ‘Âlî-şâna Vâşıl Olup Ğam-ı Hicrânı Ferâmüş İdüp Gâh Pâ-büs u Gâh O Nâzenini Der-âğüş İtdüğüdür.” başlığı altında verilmiştir.

Minyatür 10

3.5. Nüshaların İçerik Olarak Değerlendirilmesi

Nüshaların değerlendirilmesi için Süleymaniye Kütüphanesindeki nüsha için (=İ), British Museum'daki nüsha için (=B), Kütahya Zeytinoğlu kütüphanesindeki nüsha için (=Z) ve Leipzig Üniversitesindeki nüsha için i(=L) kısaltması kullanılacaktır:

	İ Nüshası	L Nüshası	B Nüshası	Z Nüshası
İstinsah Tarihi	971	987	1018	1117
Varak Sayısı	43	50	33	34
Satır Sayısı	15	13	19	17
Yazı Türü	Talik	Nestalik	Rika	Talik
Beyit Sayısı	1165	1142	1164	1082
Başlık Sayısı	10	34	6	20
Müstensih	-	Osmân-ı Serâyî	-	-
Minyatür sayısı	-	10	-	-

Sonuç

Teknolojik alanda gerçekleşen gelişmeler araştırmacıların bilgi ve materyale ulaşımını hızlandırmış. Yurt dışında yazma eser bulunan birçok kütüphanenin katalogları internet ortamında taranabilmektedir. Kütüphanelerin dijital kütüphaneleri oluşturulması da materyale ulaşmada kolaylık sağlamıştır.

Leipzig Üniversitesi Kütüphanesinde Ms. Gabelentz 76 numarada kayıtlı, yazarı bilinmeyen *Kıssa-i Mihr ü Mâh* adında bir eser bulunduğu tespit edilmiştir. Yazarı belli olmayan bu eserin aslında Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Mihr ü Mâh* mesnevisi olduğu belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalarda Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Mihr ü Mâh* mesnevisinin bugüne kadar bilinen üç nüshası bulunduğu ve Leipzig Üniversite kütüphanesindeki bu yazma eserin Âlî'nin *Mihr ü Mâh* mesnevisinin bugüne kadar bilinmeyen dördüncü nüshası olduğu ortaya konulmuştur.

Leipzig nüshasında diğer nüshalarda olmayan, metnin içinde konuyla ilgili 10 adet minyatür bulunduğu tespit edilmiştir. Bu minyatürlerin 16. yüzyılın ünlü nakkaşı Nakkaş Osman olabileceği ihtimali üzerinde durulmuştur. Bunun neticesinde Nakkaş Osman'ın 10 yeni minyatürü de gün yüzüne çıkarılmıştır.

Nüshalar karşılaştırılmış, Leipzig nüshasının 1142 beyit içerdiği ve 34 başlıkla en çok başlık içeren nüsha olduğu belirlenmiştir.

Kaynaklar

- Akün. Ö.F. (1989). “Âlî Mustafa Efendi Edebî Yönü”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. C.2. s.416-421.
- Aksoyak, İ. H. (1996). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Gelibolu şehrengizi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (3), 157-176.
- Aksoyak, İ. H. (1997). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Gül-i Sad-Bergî. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (4), 163-175.
- Aksoyak, İ. H. (1997). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Sade-i Sad-Güher Adlı Antolojisinin Ön Sözü. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (5).
- Aksoyak, İ. H. (1999). *Gelibolulu Mustafa Âlî ve Divanları'nın Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aksoyak, İ. H. (2000). Gelibolulu Mustafa Âlî hakkında yeni bilgiler. *Tarih ve Toplum*. XXXIV (200), 25-28.
- Aksoyak, İ. H. (2000). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin divanlarından Vâridâtü'l-Enika'nın Neşri Üzerine”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (9): 223-236.
- Aksoyak, İ. H. (2003). Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Mihr ü Vefâ Mesnevisi”. *Diriözler Armağanı*. 45-7.
- Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2003). *Gelibolulu Mustafa Âlî Tuhfetü'l-Uşşâk*. İstanbul.
- Aksoyak, İ. H. (2006). “Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Menşeu'l-İnşâ'sı”. *Türklük Bilimi Araştırmaları*. (19): 225-245.
- Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2006). *Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Divanları (Divan-I)*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations.
- Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2006). *Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Divanları (Divan-II)*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations.
- Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2006). *Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Divanları (Divan-III)*. Harvard University: The Department of Near Eastern Languages and Civilizations.
- Aksoyak, İ. H. (hzl.) (2007). *Gelibolulu Mustafa Âlî: Menşeu'l-İnşâ*. Ankara.
- Aksoyak, İ. H. (2009). Gelibolulu Mustafa Âlî 'nin Kühü'l-Ahbar'daki Şiir Eleştirilenliği-Poetry Criticism of Mustafa Âlî From Gallipoli. *Journal of Turkish Studies*. *Cem Dilçin Armağanı*: 33-64.

- Aksoyak, İ. H. (2010). Bir Mizaç Şairinin Acem Lisaniyla İmtihani: Gelibolulu Mustafa Âlî'nin Mecmaulbahreyn'i. *Adıyaman Üniversitesi, Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*. 19-43.
- Aksoyak, İ. H. (2010). "Gelibolulu Mustafa Ali'nin Hafız ile Boy Ölçüştüğü Eseri: Mecmau'l-Bahreyn". *I. Uluslararası Türk- İnan Dil ve Edebiyat İlişkileri Sempozyumu*. İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İlişkiler Daire Başkanlığı Yay. 303-353.
- Anbarcıoğlu, M. (1983). "Türk ve İnan Edebiyatlarında *Mihr ü Mâh* ve *Mihr ü Müşteri Mesnevileri*". *Türk Tarih Kurumu BELLETEN*. C.XLVII, S. 188, s.1151-1189.
- Atasoy, N. (1999). "Tarih Konulu Minyatürlerin Usta Nakkaşı Osman". *Sanat Dünyamız*. İstanbul. Yapı Kredi Yayınları
- Atsız, H. N. (1968). *Âlî Bibliyografyası*. İstanbul: MEB Yay. 33.
- Elazaar B. (1960). Notes And Communications, The Date of Âlî's Turkish Mesnevi *Mihr ü Mâh*". *Bulletin of the School of Oriental an African Studies*. 23 (1): 138-139.
- Develi. H. (2008). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu I-II*. İstanbul. Kesit Yayınları.
- Gelibolulu Mustafa Âlî (1926). *Menâkıb-ı Hünerverân*. İstanbul. Matbaa-i Âmire.
- İçli, A. (2009). *Mihr ü Mâh* Gelibolulu Mustafa Âlî (İnceleme-Metin). Fırat Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı (Doktora Tezi).
- İçli, A. (2015). Türk Dilinde Yazılmış Mensur *Mihr ü Mâh* Hikâyesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(3). 1050-1073.
- İçli, A. (2017). Gelibolulu Mustafa Âlî, *Mihr ü Mâh* <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/56080,mihr-u-mahpdf.pdf?0>
- İçli, A. (2022). *Mihr ü Mâh* (Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mihr-u-mah-ali-cesmi>. [Erişim Tarihi: 15 Haziran 2022].
- İsen, Mustafa-Aksoyak, İ. H. (2022). Âlî/Çeşmî, Gelibolulu Mustafa. <http://teis.yesevi.edu.tr/madde-detay/ali-cesmi-gelibolulu-mustafa> (Erişim Tarihi: 20.07.2022);
- Nalbat, M. (2020). "Çeng-nâme'nin Yeni Bir Nüshası Münasebetiyle. *Turkish Studies - Language and Literature*, 15 (4), 1977-1992.
- Özbek A. N. (2017). Gelibolulu Âlî'nin *Mihr ü Mâh* Mesnevisini Jung'ın Arketipsel Sembolizm Kuramı Açısından Okuma Denemesi. *ANASAY*, 2, 227-246.

- Polat, S. (2008). Çok Anlamalı, Çok Boyutlu ve Disiplinler Arası Bir Kavram: Metin Tenkidi. *Hadis Tetkikleri Dergisi*, 6 (1), 7-28.
- Sabuncu, Z. (1983). *Mihr ü Mâh: A Mathnawi of Mustafa Âli*. Boğaziçi Üniversitesi. Yüksek Lisans Tezi.
- Sabuncu, Z. (2000). *Gelibolulu Mustafa Âli'nin Mihr ü Mâh mesnevisi*. (Edt. Ş. Tekin ve G. A. Tekin) *Journal of Turkish Studies*. 24 (3), 295.
- Sabuncu, Z. (2011). *Gelibolulu Mustafa Âli Mihr ü Mâh*. Harward Üniversitesi. Türkçe Kaynaklar XCV.
- Sevgi, A. (2010). "Tuhfetü'l-uşşâk'ın Yeni Bir Nüshası Üzerine". *Adıyaman Üniversitesi 15-16 Mayıs 2009 Ulusal Eski Türk Edebiyatı Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Tübitak Ankara.
- <https://dx.doi.org/10.47845/TurkishStudies.45940>